

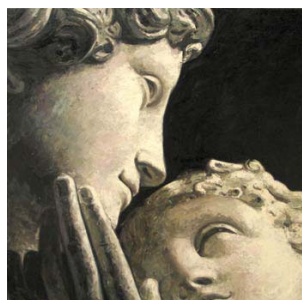
Artikel

Met knikkende knieën preken over seks

door Bart Broekman

In de kerk moet vaker en opener over seks worden gepraat. Niet uit bemoeizucht, maar omdat seksualiteit nu eenmaal een belangrijk onderdeel van ons leven is. Als de voorganger dat niet durft, blijft het ook voor de gemeenteleden een taboe. Als er in de kerk nooit over vergeving wordt gesproken, ontwikkelt de gemeente zich tot een gemeenschap van mensen waar weinig vergeving wordt geschonken en ontvangen. Precies zo is het met seksualiteit. Als de predikant niet op een open en transparante manier over seks durft te spreken in zijn preken en in het pastoraat, zal er binnen de kerk nooit de openheid zijn om over seks te praten. De kerk kan zich naar mijn mening geestelijk nooit verder ontwikkelen dan het niveau waarop haar voorganger is.

Met knikkende knieën preken over seks

Enige tijd geleden sprak ik in onze gemeente over het thema 'verandering van binnenuit'. Daarbij gebruikte ik de brief van Paulus aan de Kolossenzen. In hoofdstuk 3 worden concrete voorbeelden aangehaald van zaken die in ons leven aandacht nodig hebben om de mens te kunnen worden die God heeft bedoeld. Paulus vindt er geen doekjes om als hij in vers 5 schrijft dat wij afstand moeten doen van hoererij, onreinheid, hartstocht en boze begeerte. Allemaal zonden op het gebied van de seksualiteit.

Dan sta je als voorganger voor de uitdaging om deze thematiek op een actuele, herkenbare en doorleefde wijze onder de aandacht te brengen van de toehoorders. Want mensen moeten gaan ontdekken dat de Bijbelse boodschap nog net zo actueel en relevant is als in de dagen van Paulus. Met verschillende voorbeelden probeerde ik te schilderen hoe seksualiteit er toe kan bijdragen dat mensen tot in het diepst van hun ziel worden gekwetst en soms gebroken. Maar gelukkig mocht ik, met de handreikingen die Paulus in dit gedeelte geeft, ook vertellen over concrete mogelijkheden die leiden tot herstel en groei, ook op het gebied van seksualiteit.

Tattoo

Toen ik na de dienst handen stond te schudden bij de uitgang kwam er een man naar me toe. Ik schatte hem eind dertig. Hij was een kop groter dan ik. Een indrukwekkende verschijning. Kaal hoofd, ringetje in zijn oor en een flinke tattoo in zijn nek. Ik had hem nooit eerder gezien. Hij ging vlak voor me staan en keek me recht in de ogen. Hij gaf me een hand en bevestigde mijn gedachten met de woorden: „Ik ben hier voor de eerste keer. Ik euh... ga anders nooit naar de kerk.”

Het was even stil, we keken elkaar alleen maar aan. Aftastend. Mijn wenkbrauwen gingen vragend omhoog. Uit alles bleek dat hij meer wilde zeggen. Toen boog hij zich naar me toe en fluisterde: „Ik zeg het maar direct, ik doe het met mannen en met vrouwen.” Hij bleef me strak aankijken. Ik weet niet of hij het zag, maar volgens mij werden mijn ogen eventjes zo groot als schoteltjes. Het bleef stil. Ik kon alleen maar een begrijpend knikje geven. Hij wachtte even, bleef me onderzoekend aankijken en vervolgde: „Ik snap nu dat het niet goed is voor me. Ik wil het anders. Ik wil veranderen. Wat moet ik doen?”

Testcase

Daar sta je dan. Heb je net een preek gehouden over de mogelijkheden die God geeft om levens te veranderen, en dan komt direct daarna de testcase. Hoe reageer je op iemand die uiterlijk afwijkt van het prototype kerkganger en ook nog eens openlijk belijdt dat hij biseksueel is. Eerlijk gezegd, ik was even verbaasd, maar ook blij. Ik dacht: „Wauw Here, U gaat wel heel erg snel te werk.” Ik gaf hem een ferme klap op zijn schouder en zei: „Geweldig dat je dit zegt, man. Natuurlijk willen we je helpen.” Zijn natuurlijke reactie was dat hij me terugmepte op de schouder, niet beseffend hoe dit nadreunde in mijn lichaam. Hij zei: „Dat is mooi, maar wat moet ik doen?”

Dan komt fase twee van de test. Heb je werkelijk wat te bieden als kerk? Ik bracht hem in contact met een nazorger die vlak bij me stond en samen gingen ze even later naar een informatiebijeenkomst ergens anders in het kerkgebouw. Hier werd informatie gegeven over herstelgroepen. Meerdere mensen hebben deze bijeenkomst bezocht. Later die dag kreeg ik een berichtje dat hij zich had aangemeld voor een groep voor mannen die worstelen met hun seksualiteit.

Tolerant

In dit voorbeeld komen verschillende aspecten terug die van belang zijn om seks te bespreekbaar te maken in de kerk. Allereerst hebben we te maken met wat ik noem, een tegencultuur. Nederland is een tolerant land, alles 'moet kunnen'. Het gevolg is dat Bijbelse normen en waarden met voeten worden getreden. Op veel terreinen is dat merkbaar, maar vooral op het gebied van seksualiteit.

Voor gelovigen ligt de inbedding van seksualiteit in de relatie tussen man en vrouw. Seksualiteit wordt in de Bijbel verbonden aan een levenslange wederzijdse trouw. Ik begrijp dat hier veel meer over valt te zeggen en dat we de nodige nuances moeten aanbrengen. Waar het mij hier om gaat is dat de wijze waarop seksualiteit wordt beleefd in onze samenleving, ver af staat van de manier waarop seksualiteit is bedoeld en wordt besproken in de kerk. De moeilijkheid is dat de kerk niet vrij is van de effecten van deze tegencultuur. Als kerk worden we geconfronteerd met de negatieve gevolgen van ongeremde seksualiteit: misbruik, verslaving, teleurstelling, verlies van eigenwaarde, enzovoorts. De mensen voor wie we preken, zijn soms geschonden mensen, ook in hun seksualiteit. De predikant komt zelf ook in aanraking met vormen van seksualiteit die niet passen binnen het Bijbelse kader dat hij voorstaat. Het gevaar is dat de kerk zich op grond hiervan gaat afzetten tegen 'de wereld' en een antiboodschap proclameert die mensen afstoot, zowel gelovigen als ongelovigen. De reactie van de kerk is misschien te begrijpen, maar zij is niet wijs en zij is onvoldoende doordrongen van het feit dat de kerk een positieve boodschap heeft, ook op het gebied van seksualiteit.

Een unieke boodschap

De gemeente is namelijk net zo goed een tegencultuur als de wereld dat is. Het is maar net vanuit welk perspectief je het bekijkt. Je kunt vanaf de kansel afgeven op wereldse invloeden en de seksuele moraal verafschuwen, maar het is veel beter om te laten zien wat de kerk zelf in huis heeft. De kerk heeft zoveel te bieden om mensen te helpen seks bespreekbaar te maken en te genieten van hun seksualiteit, dat we ons niet hoeven af te zetten tegen de wereld. De gemeente heeft een eigen, unieke boodschap die niet bestaat uit louter geboden en verboden, maar die leidt naar een nog rijkere en intiemere beleving van seksualiteit dan de wereld ons kan bieden.

De biseksuele man uit het voorbeeld vroeg mij niet om hulp omdat ik haarfijn kon uitleggen wat wel of niet was toegestaan. Hij stelde zich kwetsbaar op omdat hij door mijn woorden heen proefde dat God iets beters voor hem in gedachten heeft. God wijst hem niet af! God wijst hem een betere weg. En in de gemeente vinden we de veilige kaders waarbinnen seksualiteit zich op een positieve manier kan ontwikkelen. De kerk is het Huisgezin van God, waar de beschutting is om veilig over seksualiteit te spreken en er op een positieve manier aan te werken.

Laatste plaats

De praktijk is jammer genoeg vaak anders. Voor veel mensen is de kerk de laatste plaats om te praten over seksualiteit. In de kerk praat je over geloven, niet over seks. Triest eigenlijk dat geloven zo ver af staat van de dagelijkse praktijk. Veel preken worden als afstandelijk ervaren omdat ze zo weinig aansluiten bij het leven van alledag. Mensen hebben geen behoefte aan theologisch goed doortimmerde preken - waarmee ik overigens niet zeg dat een preek niet exegetisch verantwoord moet zijn. Mensen hebben behoefte aan concrete voorbeelden en handreikingen waardoor de Bijbel gaat leven en ze gaan ontdekken: dit gaat over mij! Velen ervaren moeite in het huwelijk of problemen in de opvoeding, maar niet iedere predikant is in staat om de verbinding te leggen tussen de wereld van de Bijbel en de wereld waarin wij vandaag de dag leven. Allerlei kwesties die de moderne mens bezighouden, waaronder seksualiteit, blijven onaangeroerd in het Bijbels onderwijs in de gemeente. Hoe zou dat toch komen?

Op een voetstuk

Ik denk dat er twee oorzaken zijn. Enerzijds heeft het te maken heeft met de afstand die er kan zijn tussen de predikant en zijn gemeenteleden. Een voorganger wordt soms zó op een voetstuk geplaatst - zonder dat hij dat zelf wil - dat het voor hem moeilijk is om echt toegang te krijgen tot mensen. Dat betekent dat een predikant bewust van zijn voetstuk moet afstappen. Het grootste deel van zijn tijd brengt een predikant niet in zijn studeerkamer door, maar op het 'werkveld'. Dat helpt hem om zich te identificeren met de leefwereld van zijn gemeenteleden. Een predikant die mee kan lachen en huilen met zijn broeders en zusters, is beter in staat om zijn preek af te stemmen op de behoeften en noden van zijn gemeente.

Schaamte

Maar er is een tweede reden die maakt dat hedendaagse onderwerpen zoals seksualiteit niet bespreekbaar zijn in de gemeente. En dat is de openheid van de predikant. Praten over seks bezorgt menig voorganger knikkende knieën. Schroom en schaamte verlammen hem in zijn spreken. Er is weinig zelfreflectie en zelfkennis op dit gebied. Veel voorgangers hebben niet geleerd om over dit soort intieme onderwerpen te spreken. Toch is het een vereiste voor een prediker om, voordat hij het Woord brengt, zichzelf door het Woord te laten onderzoeken. Ieder aspect en ieder deel van zijn leven, ook zijn seksuele leven. Dan is het niet meer een afstandelijk onderwerp, maar dan wordt het een deel van zichzelf. Dan wordt het iets natuurlijks. Iets wat bij het leven hoort - en dat zal te merken zijn in zijn manier van (s)preken.

Vaardigheden

Als we de belangrijkste aandachtspunten op een rijtje zetten, zien we dat enkele vaardigheden de voorganger kunnen helpen om seksualiteit op een positieve manier onder de aandacht te brengen. Het begint bij het leren kennen van je eigen seksualiteit. Wees echt, wees jezelf. Een tweede vaardigheid is het kennen van je eigen gemeente. Wees betrokken, toon begrip en toon een meevoelend hart. Dat creëert veiligheid voor mensen om seksualiteit bespreekbaar te maken, als dat nodig is. En ten derde: als die openheid er is, leg dan het accent op het mooie van seksualiteit, zoals God ons die schenkt. Veroordeel niet. Zonde is zonde, maar voor iedere zonde is er een weg terug. God geeft ons mogelijkheden om seksuele zonden te overwinnen. Het bijzondere is dat God Zijn gemeente hiervoor inschakelt. Zijn gemeente, dat zijn wij.

Bespreekbaar maken

Daarmee komen we bij de keerzijde van openheid. De predikant die mensen kan helpen seks bespreekbaar te maken, haalt zich problemen op zijn hals. De niet-kerkelijke man met die tatoeë in zijn nek, vertelde me direct na de preek dat hij biseksueel was en geholpen wilde worden. Als mensen in het licht van God komen, dan ontdekken ze zonden en blokkades in hun leven die verhinderen dat ze de mens worden zoals God die heeft bedoeld. Als ik mij daar niet op had voorbereid, was deze man teleurgesteld naar huis gegaan. Dan was zijn moment van openheid een uitnodiging geweest om zich nog meer af te sluiten.

Openheid krijg je niet alleen door over seksualiteit te preken, maar ook door mensen de mogelijkheid te geven zich erover te uiten. Ik kon de man uit mijn voorbeeld rustig overgeven in de handen van de nazorger. En de nazorger kon met de man naar een informatiebijeenkomst gaan over het pastorale hersteltraject dat hem verder kon helpen met zijn probleem. Dit was voor mij niet een gelukkige samenloop van omstandigheden. Het was een bewust geplande strategie. Na iedere dienst moeten mensen de mogelijkheid hebben om hun hart uit te storten of een eerste stap te zetten naar herstel. De kerk is haar leden verschuldigd om dit stuk zorg te geven. De taak van de voorganger is om dit bespreekbaar te maken met de kerkenraad of oudstenraad en te zorgen voor de juiste middelen en activiteiten, zodat openheid wordt gecontinueerd.

De totale gemeente

Binnen onze gemeente proberen we het thema van seksualiteit op verschillende niveaus bespreekbaar te maken. In het jeugdwerk heeft het een vaste plaats gekregen binnen het onderwijs en in de preekthema's. Leden die trouwen onder de verantwoordelijkheid van de Bethelgemeente, volgen een huwelijkskursus waar ook wordt gesproken over seksualiteit. Andere preventieve activiteiten zijn onder andere een zesdelige cursus over seksualiteit en een cursus Echtgenoten naar aanleiding van het gelijknamige boek van Gerry Velema-Drent. Maar ook in helpende zin zijn er diverse initiatieven. Zo zijn er meerdere herstelgroepen voor mannen die seksverlaafd zijn en pastorale groepen voor vrouwen die seksueel zijn misbruikt.

Al deze middelen dragen er toe bij dat mensen worden geholpen om te gaan functioneren zoals God het heeft bedoeld. Maar het begint altijd weer bij de openheid en de betrokkenheid van de voorganger en zijn kerkenraad of oudstenraad. (S)preken over seks in de kerk is niet zomaar een thema of een hype. Het laat zien wat de gemeente ten diepste kan betekenen voor mensen die op zoek zijn naar Gods bestemming met hun leven. Ook als het gaat om de meeste intieme dingen. Zelfs - of misschien juist - daarin wil God tot heelheid en volheid komen. ■

Bart Broekman, Drachten

CC• Excellence – Coaching & Consultancy voor kerken en christelijke organisaties

www.cc-excellence.nl